

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**Матеріали навчально-методичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ:
ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ІННОВАЦІЇ
ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

Чернівці 2016

УДК 61+615.1:378.147 ББК 5:74.58

Редакційна колегія:

Бойчук Т.М. (голова), Геруш І.В. (заступник голови), Федів В.І., (відповідальний секретар), Федів О.І., Колоскова О.К., Кузняк Н.Б., Геруш О.В., Плеш І.А., Пашковський В.М., Ходоровський В.М., Ткач Є.П., Гарас М.Н., Олар О.І. (секретар).

Актуальні питання вищої медичної та фармацевтичної освіти: досвід, проблеми, інновації та сучасні технології: матеріали навчально-методичної конференції (Чернівці, 20 квітня 2016 р.). – Чернівці, 2016. – 515 с.

У збірнику містяться матеріали навчально-методичної конференції педагогічних працівників Буковинського державного медичного університету, які висвітлюють методичні, методологічні, організаційні і психологічні проблеми додипломної та післядипломної підготовки лікарів, провізорів, медичних сестер, фармацевтів, можливі шляхи вирішення цих проблем у сучасних умовах. Окремі розділи збірника присвячені узагальненню досвіду впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, використанню інформаційно-комунікаційних технологій підтримки навчального процесу, приділено увагу питанням формування інноваційного, гуманістичного, демократично орієнтованого освітнього простору, який забезпечить умови для всебічного, гармонійного розвитку особистості та конкурентоспроможності майбутнього фахівця.

Усі роботи представлені в авторській редакції.

ББК 5:74.58

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (протокол № 7 від 24 березня 2016 року)

© Вищий державний
навчальний заклад України
«Буковинський державний
медичний університет», 2016

навчальних планів та робочих навчальних програм 2012 та 2016 років. Відмінною рисою цих навчальних програм є значне збільшення годин на самостійну роботу студентів і відповідне зменшення аудиторних навчальних годин та введення лекційного курсу. Окрім цього, додатково організуються консультативні заняття та виділяються години для відпрацювання пропусків занять і перескладання незадовільних поточних оцінок. Така система створює умови для індивідуалізації навчання студентів: студенти з позитивними оцінками можуть підвищити рівень своїх знань за рахунок позаурочних консультацій, а студентам з поточними незадовільними оцінками надає можливість опанувати незасвоєну тему додатково.

При викладанні курсу «Актуальні проблеми ВІЛ-інфекції» на кафедрі інфекційних хвороб та епідеміології викладачі переорієнтовують свою роботу з оцінювання рівня знань студента на надання йому максимальної відкритої і доступної інформації з предмету. В цій системі викладач і студент стають партнерами: задача першого з них створити умови для набуття професійних знань і вмінь, а другого – опанувати їх для подальшого прикладного застосування в професійній діяльності. Суттєвою допомогою у даному випадку є наявність системи дистанційного навчання MOODLE.

Ефективність впровадження кредитно-модульної системи навчання, порівняно із традиційною освітньою системою, підтверджується результатами аналізу відвідування і успішності студентів. Дана система навчання стимулює студента до постійного відвідування занять для формування рейтингової оцінки.

Безумовно, виникає і ряд проблем, більшою мірою пов'язаних із технічним забезпеченням навчального процесу, які можуть вирішитись за рахунок покращення матеріально-технічної бази кафедри.

Подальші перспективи такого напрямку роботи полягають у зміні психолого-педагогічних відносин в системі «викладач-студент», розвитку матеріально-технічної бази та удосконаленні умов організації навчального процесу.

ПОКАЗНИКИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ 3-ГО КУРСУ ДО НАВЧАННЯ **А.О. Міхеєв**

Кафедра мікробіології та вірусології

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці

У процесі еволюції усі живі істоти здатні змінювати свої фізіологічні функції та характеристики за впливу факторів навколишнього середовища, тобто пристосовуватися або адаптуватися. Часто невідповідність між збільшенням навантаження та генетично зумовленими можливостями людського організму спричиняє певні патологічні стани - дезадаптози.

Одним із важливих чинників впливу зовнішнього середовища на організм людини є процес навчання, який може займати значну частину життя. Зокрема, процес навчання у середній школі складає 11 років, у вищих

навчальних закладах - 4-6 років. І це тільки основна частина - без специфікації, спеціалізації тощо. Упродовж навчання у вищому навчальному закладі за впливу вивчення гуманітарних, суспільних, спеціальних та інших навчальних дисциплін, участі в громадському житті у студентів розвивається і формується професійне спрямування, прагнення використовувати отримані знання і досвід в світлі обраної професії. Адаптацію студентів до навчання у вищому навчальному закладі слід розглядати як динамічний, багатосторонній і комплексний процес формування умінь та навичок відповідно до вимог обраної спеціальності. Особливо це стосується студентів вищих медичних навчальних закладів.

Процес адаптації студентів є складним, довготривалим процесом і висуває високі вимоги до пластичності психіки та фізіологічних функцій організму молодих людей. Найбільш активні процеси адаптації до нових умов середовища та студентського життя відбуваються на перших курсах навчання, завдяки дії стресової ситуації на організм. З кожним роком навчання студенти все більше адаптуються до умов навчання, стають більш «пластичними», вчаться пристосовуватися та адаптуватися. Все це знаходить своє відображення на фізичному та психічному здоров'ї майбутніх спеціалістів. Для оцінки стану основних показників фізичного і, особливо, психічного здоров'я студентів використовуються різноманітні підходи, методики, тести тощо. Одним із адекватних та зручних методів оцінки адаптаційних можливостей як в учнів, так і студентів, є тестування, яке передбачає відповіді на низку питань. Останні стосуються різноманітних особливостей життя опитуваних та можуть показати рівень пристосування.

Для оцінки адаптаційних можливостей особистості студентів 3-го курсу медичних факультетів було використано багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (БОО-АМ), який призначений для оцінки адаптаційних можливостей особистості з урахуванням соціально-психологічних та деяких психофізіологічних характеристик, що відображають узагальнені особливості нервово-психічного і соціального розвитку.

Всі опитані студенти 3-го курсу показали достатній для оцінювання та інтерпретації рівень вірогідності відповідей, що дозволило адекватно оцінювати отримані результати. Так, показник нервово-психічної стійкості у більше ніж половини студентів (52,18%) виявився недостатнім – має місце низька толерантність до психічних і фізичних навантажень, адаптація до нових умов життєдіяльності та навчання може перебігати досить хворобливо з низьким рівнем працездатності. Водночас, цей показник у 41,3% був на середньому рівні, і тільки у 6,52% студентів - на достатньому рівні. Це свідчить про можливий зрив професійної діяльності за посилення психічних навантажень у більшості третьокурсників.

Інший показник – комунікативні здібності, виявив середній рівень у більшості студентів (60,87%), у 32,61% він був нижчим за норму, і лише у 6,52% студентів рівень комунікативних здібностей був на достатньому рівні. Це може знаходити своє відображення при адаптації до нового колективу,

можливі труднощі при формуванні міжперсональних стосунків, як з колегами по групі, так і з викладачами.

Оцінювання рівня соціалізації у студентів 3-го курсу показало також середній рівень для більшості респондентів (63,04%). Проте кожен третій студент (30,43% опитаних) має недостатній рівень соціалізації. Низький рівень соціалізації окремих третьокурсників може призводити до недотримання певних загальноприйнятих норм, відсутності орієнтації на думку оточуючих, переважання власної думки над колективними інтересами. Часто такий зсув рівня соціалізації лише на власне «я» призводить до конфліктних ситуацій у групі.

Оцінювалася схильність студентів 3-го курсу до девіантної (відхильної) поведінки, що може мати місце поруч із низькою соціалізацією. У 67,39% опитаних такі ознаки були відсутні, 23,91% мали виражені ознаки, а у 8,69% студентів виявлялися окремі ознаки девіантної поведінки, що може супроводжуватися агресивною реакцією відносно оточуючих, схильністю до певних правопорушень. Проте, для більшості студентів не притаманна така схильність.

Останній, інтегральний показник – особистісний потенціал соціально-психологічної адаптації показав, що більшості студентів 3-го курсу загалом притаманний низький рівень адаптації. Це спостерігається у 69,57% опитаних студентів. Особи цієї групи можуть мати певні ознаки нервово-психічних зривів, мають низьку нервово-психічну стійкість, часто конфліктні, можуть мати місце асоціальні вчинки. У 28,26% опитаних нами студентів виявлено задовільний рівень адаптації, і лише у 2,17% - нормальний.

Такий розподіл студентів за рівнем соціально-психологічної адаптації свідчить про можливість зриву процесів адаптації третьокурсників до навчання аж до рівня дезадаптації. Це може бути пов'язано з великим фізичним та, особливо, психологічним навантаженням, які зумовлені процесами навчання студентів у вищому навчальному медичному закладі на 3-му курсі. Великі об'єми навчальної інформації, багато різноманітних дисциплін здатні призвести до нервово-психічного перевантаження і зриву процесів адаптації у студентів. Такі студенти потребують постійної уваги з боку викладачів, особливо кураторів, а у важких випадках – необхідною може бути і консультація лікаря чи психолога.

ОСОБИСТІСНИЙ АДАПТАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УЧНІВ 11 КЛАСІВ СЕРЕДНЬОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

А.О. Міхеев¹, Г.В. Міхеева²

¹Кафедра мікробіології та вірусології

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці

²Загальноосвітня школа I-III ступенів № 5, м. Чернівці

Адаптація, як один із важливих закономірних факторів, дуже тісно пов'язана з функціонуванням усіх систем організму людини, а також з

процесами навчання учнівської молоді. Адаптаційний фактор – є якісним показником рівня пристосованості організму людини до різних мінливих факторів зовнішнього середовища. Одними з важливих факторів адаптації є процеси навчання – у дошкільних навчальних закладах, середній загальноосвітній школі, а також у вищих навчальних закладах. При цьому часто організм людини перебуває у досить стресових ситуаціях, а здатність пристосовуватися, тобто адаптуватися, є вкрай важливим фактором розвитку. Тобто, навчальні заклади є важливим соціально детермінуючим фактором адаптації упродовж досить тривалого періоду життя – 10-11 років, а це може знаходити своє відображення на стані здоров'я у цілому.

Серед сучасних перспективних напрямків педагогіки, біології й, особливо, медицини є дослідження стану адаптації учнівської та студентської молоді до процесів навчання. Особливе місце процеси оцінки адаптаційних можливостей організму набувають упродовж шкільного періоду життя, оскільки він піддається численним стресовим ситуаціям, біологічно-обумовленими кризовими періодами, потребою у самовизначенні, а також інтенсивними процесами формування здоров'я, психіки, власного «я» тощо.

Метою нашого дослідження було вивчення рівня особистісного адаптаційного потенціалу учнів середньої загальноосвітньої школи за умов застосування багаторівневого особистісного опитувальника «Адаптивність». Він призначений для оцінки адаптаційних можливостей особистості з урахуванням соціально-психологічних та психофізіологічних характеристик.

У ході дослідження проведено опитування 36 учнів 11-х класів Чернівецької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 5 віком $16,25 \pm 0,07$ років, серед яких 17 хлопців та 19 дівчат. Усі опитані знаходилися в однакових умовах навчання, без попередньої підготовки до опитування, посеред навчального семестру, під час занять. Всі учні показали високий рівень достовірності відповідей і отримані результати цілком відповідають статистично вірогідним.

Отримані результати свідчать, що 75 % (27 опитаних) мають низький рівень адаптації, а 25 % (9 опитаних) – задовільний рівень адаптації. Це свідчить про те, що 3/4 опитаних одинадцятикласників можуть мати нервово-психічні зриви, характеризуються низькою нервово-психічною стійкістю, конфліктні, можуть допускати асоціальні вчинки і потребують постійного спостереження (з боку батьків, вчителів, психолога). Водночас, лише кожен 4-й одинадцятикласник має відносно невисоку емоційну стійкість, успіх його адаптації до навчання залежить від умов середовища. Окрім того, ці особи можуть мати прояви агресії, конфліктності та часто вимагають індивідуального підходу.

Рівень нервово-психічної стійкості учнів 11-х класів знаходився в межах від вкрай високої нестійкості (30,55%) до достатнього рівня (2,78%). Проте у більшості опитаних цей рівень досить посередній з окремими ознаками нервово-психічної нестійкості, недостатньою толерантністю до психічних і фізичних навантажень, ускладненою адаптацією до нових умов

життєдіяльності. Це може супроводжуватися тривалим погіршенням функціонування організму в цілому і зниженням професійної працездатності.

Комунікативні здібності опитаних учнів 11-х класів показали у 36,11% досить низький рівень, у 50% - середній рівень і лише у 13,89% - достатній рівень. Це свідчить про те, що третина одинадцятикласників має низький комунікативний потенціал, важко пристосовується до нового колективу, має труднощі у побудові міжособистісних контактів, схильна до підвищеної конфліктності з хворобливою реакцією на критику. У половини учнів 11-х класів комунікативний потенціал знаходиться на середньому рівні. Водночас, кожен восьмий одинадцятикласник цілком легко «вливається» у новий колектив, легко налагоджує контакти і здатен до корекції власної поведінки.

У 30,56% опитаних рівень морально-етичної нормативності виявився недостатнім. Такі підлітки не прагнуть дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки, не орієнтуються на думку оточуючих, а особисті інтереси у них переважають над колективними. 19,44% опитаних має задовільний рівень соціалізації, а у 50% виявляється достатній рівень соціалізації. Ці учні орієнтовані на дотримання прийнятих у суспільстві норм і правил поведінки та спілкування, притримуються корпоративних вимог і, відповідно, групові інтереси, як правило, переважають над особистісними.

Підлітковий період, зокрема, вік 15-16 років, характеризується досить бурхливою перебудовою як фізіології, так і психології підлітків. Це супроводжується різкими коливаннями настрою, змін поведінки та ставлення до оточуючих. У цей період частим проявом дезадаптації є схильність до девіантної поведінки, тобто до правопорушень. Аналіз проведеного опитування показав, що у 72,22% опитаних відсутні ознаки відхильної поведінки, у 16,67% є окремі ознаки і лише у 11,11% опитаних є досить чіткі ознаки девіантних форм поведінки. У таких учнів можуть бути прояви яскраво виражених агресивних реакцій відносно оточуючих, вони часто нераціонально будують взаєностосунки з оточуючими та старшими за віком.

Таким чином, проведені дослідження свідчать про досить низький рівень адаптації учнів 11-х класів до процесів навчання, що супроводжується значною нервово-психічною нестійкістю, пониженою комунікативністю, середнім рівнем соціалізації у колективі та суспільстві, недостатнім рівнем моральності та етичності, проте досить низькою конфліктністю і схильністю до девіантних форм поведінки. Це потребує певних заходів корекції, підвищеної уваги з боку вчителів, батьків, часто – лікарів та психологів.

ПОКАЗНИКИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ 3-ГО КУРСУ ДО НАВЧАННЯ <i>А.О. Міхєєв</i>	150
ОСОБИСТІСНИЙ АДАПТАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УЧНІВ 11 КЛАСІВ СЕРЕДНЬОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ <i>А.О. Міхєєв, Г.В. Міхєєва</i> ..	152
РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ <i>А.А. Мойсей, Л.Б. Потапова</i>	155
КЛІНІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ У ВИКЛАДАННІ АНАТОМІЇ <i>Н.М. Наварчук</i>	156
НАЦІОНАЛЬНА ОСВІТА Й НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ У ВМНЗ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ СЬОГОДЕННЯ <i>Г.В. Навчук, Л.Б. Шутак</i>	157
ПРО РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА У ФОРМУВАННІ НАВИКІВ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ У СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ <i>В.М. Нагіряк</i>	159
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ПЕДІАТРІЇ, НЕОНАТОЛОГІЇ ТА ПЕРИНАТАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ <i>Ю.М. Нечитайло, О.Г. Буряк, Н.І. Ковтюк</i>	160
ПЕРСПЕКТИВИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ <i>І.Р. Ніцович</i>	161
НАПРЯМКИ РОБОТИ КУРАТОРА В СТУДЕНТСЬКІЙ ГРУПІ <i>О.Ю. Оліник, Я.М. Телекі, К.А. Чимпой</i>	162
ЕТАПНИЙ АНАЛІЗ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ШОСТОГО КУРСУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЛІКУВАЛЬНА СПРАВА» ДО СКЛАДАННЯ ТЕСТО- ВОГО ЛІЦЕНЗІЙНОГО ІСПИТУ КРОК-2 <i>Є.П. Ортеменка</i>	163
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВ- ЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ <i>Л.Б. Павлович</i>	165
ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬ- НОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВ- ЧАННЯ <i>Л.Б. Павлович</i>	166
РОЛЬ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У РОЗВИТКУ САМОУТВЕРД- ЖЕННЯ ТА САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ <i>О.І. Павлюк</i>	167
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВНЗ ЗАСОБАМИ МІНІ-ФУТБОЛУ <i>Т.В. Пасько</i>	169
ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ» <i>В.М. Пашковський, І.І. Кривецька</i>	171